

CONV 636/03

CERCLE I 13

RAPPORT

från:	Ordföranden för diskussionscirkeln om domstolen
till:	Konventsledamöterna
Ärende:	Slutrapport från diskussionscirkeln om domstolens sätt att fungera

1. Enligt den av presidiet framställda ramen för överläggningarna (se bilaga) har diskussionscirkeln sammanträtt fyra gånger, nämligen den 17 och 24 februari samt den 3 och 17 mars 2003. Den har lyssnat till inlägg från Rodriguez Iglesias, domstolens ordförande, Bo Vesterdorf, förstainstansrättens ordförande, och en delegation från Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen (CCBE), bestående av Lord Brennan QC och Georg Berrisch, Onno Brouwer, Nicholas Kahn och Denis Waelbroeck.
2. I diskussionscirkeln ställdes dessutom frågan om man bör diskutera domstolens behörighet beträffande unionsakter inom GUSP-området¹ efter avskaffandet av pelarna. Vid mötet den 17 mars 2003 enades man om att cirkelmedlemmarna skall behandla denna punkt vid ett senare möte och att dessa eventuellt kan överlämna förslag i ett senare skede vid sidan av denna rapport.
3. Dessa slutsatser rör punkterna inom ramen för överläggningarna, i tur och ordning.

¹ Beträffande RIF noterade cirkeln rekommendationerna i rapporten från arbetsgrupp X "Frihet, säkerhet och rättvisa".

Om punkt a inom ramen för överläggningarna

4. Cirkelmedlemmarna diskuterade bestämmelserna i Nicefördraget om antalet domare och generaladvokater i domstolen och förstainstansrätten. De ansåg att dessa bestämmelser här bör stå kvar oförändrade¹.
5. När det gäller förfarandet för utnämning av domare och generaladvokater i domstolen och i förstainstansrätten ställer sig flertalet cirkelmedlemmar positiva till att man behåller det nuvarande förfarandet (utnämning genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar). En del medlemmar ansåg dock att de bör utses genom en rådsakt, och flera av dem ansåg att rådet bör besluta med kvalificerad majoritet.
6. Inom cirkeln ansåg man dessutom att det bör inrättas en "rådgivande kommitté" med uppgift att avge yttrande till medlemsstaterna beträffande en kandidats lämplighet att utöva ämbetet, bl.a. på grundval av objektiva kriterier för dennes yrkesmässiga kvalifikationer. Denna kommitté – vars överläggningar inte skulle vara offentliga och som inte skulle ha några utfrågningar – skulle kunna vara sammansatt av före detta domstolsledamöter, företrädare för de nationella högsta domstolarna, och Europaparlamentet skulle också kunna utse en juridisk expert. En medlem motsatte sig dock tanken på att Europaparlamentet skall vara delaktigt eftersom han ansåg att detta skulle kunna innebära en risk för politisering av utnämningsförfarandet. Man betonar inom cirkeln att upprättandet av en sådan rådgivande kommitté skulle kunna förstärka nivån på medlemsstaternas krav när de för fram kandidater. Cirkelmedlemmarna ansåg att medlemsstaterna bör fortsätta att föra fram en enda kandidat.

¹ Det behöver diskuteras om man skall behålla det nuvarande antalet domare, dvs. 11, i den stora avdelningen som upprättades genom Nicefördraget (artikel 16 andra stycket i protokollet om domstolens stadga) efter utvidgningen.

7. När det gäller mandatperioden för domstolens ledamöter noterade cirkelmedlemmarna att både domstolens och förstainstansrättens ordförande föredrog det nuvarande systemet men var öppna för möjligheten att införa en längre mandatperiod som inte kan förnyas. I så fall föredrog de en mandatperiod på tolv år eftersom en mandatperiod på 9 år som inte kan förnyas bl.a. skulle kunna leda till stora praktiska problem på grund av att halva domstolen förnyas efter fyra och ett halvt år. Cirkeln påpekade att man, i synnerhet när det gäller ett mandat som inte kan förnyas, måste bestämma mandatperioden för en domare som ersätter en annan vid dödsfall eller avsked¹². Dessutom skulle utnämningen gälla ämbetet, och man kan därför inte utesluta hypotesen att en generaladvokat (eller en domare) skulle kunna utses till domare (eller generaladvokat).
8. Cirkelns medlemmar ansåg att det i konstitutionen skulle kunna fastställas en skillnad mellan det mandatsystem som skall gälla för domstolen och det som skall gälla för förstainstansrätten. En majoritet av cirkelmedlemmarna föredrog en förlängning av mandatperioden för domstolens ledamöter och att den inte skall kunna förlängas. Andra medlemmar underströk att det nuvarande systemet har fungerat bra och att det bör behållas. I varje fall föreslog cirkelmedlemmarna att man i fördraget uttryckligen nämner domarnas oavhängighet och opartiskhet. Beträffande förstainstansrättens domare enades cirkeln om att behålla det nuvarande systemet sexårsmandat som kan förlängas).

¹ Antingen skulle mandatet löpa ut samtidigt som det ursprungliga mandatet eller skulle möjligheten till förlängning uttryckligen anges eller skulle den ersättande domarens mandat börja vid utnämningen och vara en hel mandatperiod.

² Dessutom ville cirkelmedlemmarna påpeka att man när ett sådant system träder i kraft måste fundera över konsekvenserna för de mandat som för närvarande gäller.

Om punkt b inom ramen för överläggningarna

9. Cirkelns medlemmar välkomnade tanken på en ändring av artiklarna 225a, 229a och 245 i EG-fördraget. De var öppna för möjligheten att föreskriva att rådet skall fatta beslut med kvalificerad majoritet snarare än genom enhälligt beslut i enlighet med nuvarande bestämmelser. Detta skulle i synnerhet gälla artikel 225a i EG-fördraget om upprättandet av särskilda rättsinstanser.
10. Beträffande artikel 229a i EG-fördraget förordade majoriteten av medlemmarna i princip att rådet beslutar med kvalificerad majoritet.
11. I artikel 245 i EG-fördraget om domstolens stadga föreskrivs det för närvarande att rådet skall fatta enhälligt beslut utom när det gäller avdelning I i stadgan som endast kan ändras genom ett förfarande för översyn av fördraget. I denna fråga förordar cirkelns medlemmar i princip en ändring av artikel 245 i EG-fördraget så att rådet skall besluta med kvalificerad majoritet utom när det gäller avdelning I och språkliga frågor (artikel 64 i stadgan) där rådet skall fatta enhälligt beslut. När det gäller de språkliga frågorna påpekade en del medlemmar att man bör ändra domstolens nuvarande praxis, enligt vilken domstolen endast meddelar dom i ett mål om detta har översatts till alla språk; man skulle kunna offentliggöra domen på rättegångsspråket och de andra språkversionerna skulle kunna vara tillgängliga inom sex månader utan att det behövs en förändring av fördraget för denna ändrade praxis.
12. Man ansåg inom cirkeln att lagstiftningsförfarandet bör tillämpas för ovan nämnda bestämmelser. En medlem underströk att han kunde godta att rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet, utan att lagstiftningsförfarandet tillämpas.

Om punkt c inom ramen för överläggningarna

13. När det gäller benämningarna på domstolen och förstainstansrätten ansåg cirkelmedlemmarna att benämningen på domstolen inte bör ändras utan endast anpassas till att det inte längre kommer att finnas några "europeiska gemenskaper". De insåg att benämningen på domstolen är femtio år gammal och att det vore olämpligt att ändra den. Domstolen skulle därför kunna kallas "**Europeiska unionens domstol**".

14. Beträffande benämningen på förstainstansrätten konstaterade cirkeln att inom en nära framtid, när särskilda rättsinstanser har upprättats för särskilda tvistemål, kommer denna domstol inte alltid att vara en förstainstansdomstol utan kan även komma att döma som sista instans. Den nuvarande benämningen kommer alltså inte att vara korrekt. När det gäller alla direkta överklaganden som inte omfattas av de särskilda rättsinstansernas behörighet kommer förstainstansrätten likväl att fatta beslut som första instans. Cirkeln var därför för en ändring av benämningen på förstainstansrätten men ville undvika all sammanblandning med domstolen. Med beaktande av detta – och även av att det är nödvändigt att finna en benämning som inte orsakar översättningsproblem – föreslog cirkeln "**Europeiska unionens allmänna domstol**"¹ för att ge uttryck för dess uppgift att bli den grundläggande allmänna domstolen och skilja den från "specialiserade domstolar". Målet med den nya benämningen bör under alla omständigheter vara att bevara institutionens unika karaktär. Cirkelmedlemmarna ansåg att cirkelns ordförande bör uppmana de juridiska avdelningarna vid de tre institutionerna att lämna in sina förslag till en lämplig benämning på förstainstansrätten.
15. De särskilda rättsinstanser som avses i artikel 225a har till uppgift att som första instans behandla vissa typer av överklaganden i särskilda frågor. Hittills har ingen upprättats men det planeras en för överklaganden från unionens anställda och en annan för gemenskapsrättigheter avseende industriellt rättsskydd (patent). Andra kan komma att planeras i framtiden. Den nuvarande benämningen skulle kunna bevaras vilket inte hindrar att dessa instanser kallas "domstol" ("tribunal") i likhet med "gemenskapspatenträtten" ("tribunal du brevet communautaire") i enlighet med rådets politiska överenskommelse av den 3 mars 2003. Det verkar dock bäst att benämna dem "**specialiserade domstolar**". Denna benämning skulle ha fördelen att man undviker sammanblandning på vissa språk med de "avdelningar" för vissa särskilda tvistemål som eventuellt skulle kunna upprättas inom domstolen (eller förstainstansrätten) i likhet med förhållandet i medlemsstaternas högsta domstolar.
16. Cirkelmedlemmarna ansåg slutligen att det i konstitutionen uttryckligen skulle kunna anges att unionen har ett rättsväsen som omfattar domstolen, förstainstansrätten, de specialiserande domstolarna samt de nationella domarna, vars roll som domare när det gäller den allmänna

¹ ("Common Court of the European Union"; "allgemeines Gericht der Europäischen Union", etc.)

unionensrätten skulle kunna understrykas i konstitutionen. Cirkelmedlemmarna konstaterade dock att detta förslag inte innebär att nya institutioner skall inrättas och att domstolen även fortsättningsvis skall utgöra centrum för unionens rättsväsen, eftersom den institutionella enheten måste behållas.

Om punkt d inom ramen för överläggningarna

17. Cirkelns medlemmar diskuterade flera alternativ på grundval av sekretariatets arbetsdokument när det gäller eventuella ändringar av artikel 230 fjärde stycket i EG-fördraget.
18. Av debatten framkom det att cirkeln uppenbart var delad i två grupper. Den första gruppen ansåg att den nuvarande formuleringen av denna bestämmelse uppfyller de väsentliga kraven för ett effektivt rättsligt skydd av den enskildes rättigheter med beaktande av att i det nuvarande decentraliserade systemet som utgår från subsidiaritetsprincipen är det särskilt de nationella domstolarna som skall försvara den enskildes rättigheter och som kan (eller bör, om det gäller sista instansen) hänskjuta frågor om förhandsavgörande till domstolen beträffande giltigheten av en unionsakt; det skulle alltså inte vara nödvändigt med ändringar i sak av artikel 230 fjärde stycket. Dessa medlemmar ansåg däremot att det uttryckligen bör nämnas i konstitutionen att det i enlighet med principen om lojalt samarbete, så som domstolen tolkar den, åligger de nationella domstolarna att, så långt det är möjligt, tolka och tillämpa nationella bestämmelser om talerätt så att det är möjligt för fysiska och juridiska personer att få till stånd en prövning vid domstol av lagenligheten av varje beslut eller annan åtgärd på nationell nivå som rör tillämpningen, i förhållande till dem, av en allmänt tillämplig rättsakt från unionen, genom att åberopa att denna rättsakt är ogiltig. Det ankommer således på medlemsstaterna att inrätta ett system för rättslig prövning som gör det möjligt att säkerställa enskilda personers rätt till ett verksamt rättsligt skydd för de rättigheter som följer av unionsrätten¹.

¹ Europeiska gemenskapernas domstol, dom av den 25 juli 2002, mål C-50-00 P, Unión de Pequeños Agricultores, punkterna 41 och 42.

19. Enligt den andra gruppen är de villkor för om talan kan tas upp ("direkt och personligen berör honom") som föreskrivs i artikel 230 fjärde stycket när det gäller enskildas talan mot akter med allmän räckvidd alltför restriktiva. Några medlemmar förde därför bland annat fram följande förslag:
- a) Skilj de två villkoren från varandra och gör dem icke-kumulativa.
 - b) Ersätt "och personligen" med "och som påverkar hans rättsliga ställning".
 - c) Behåll den nuvarande formuleringen med tillägget "eller mot en akt med allmän räckvidd som berör honom direkt utan att medföra en genomförandeåtgärd".
 - d) Behåll den nuvarande lydelsen i lagstiftningsakterna (hädanefter, lagar och ramlagar) och tillåt att föreskrivande akter anhängiggörs vid domstolen; de senare skulle kunna bli föremål för talan när en enskild person är direkt eller personligen berörd.
 - e) Samma alternativ som föregående men ge enskilda personer talerätt mot de av unionens lagstiftningsakter som inte omfattar en genomförandeåtgärd.

En del medlemmar¹ föreslog tillsammans med förslaget i a att det inrättas en särskild talan för att försvara de grundläggande rättigheterna.

20. En majoritet av cirkelns medlemmar ställde sig positiva till en ändring av artikel 230 fjärde stycket enligt följande:

"Varje fysisk eller juridisk person får på samma villkor väcka talan mot akter som är riktade till honom eller som direkt och personligen berör honom samt mot akter [med allmän räckvidd/föreskrivande] som direkt berör honom utan att omfatta verkställighetsåtgärder".

21. Med tillägget av "utan att omfatta genomförandeåtgärder" avses att utvidgningen av rätten till talan för enskilda endast skall gälla för de fall (som orsakar problem) där den enskilde först måste bryta mot rättigheten för att sedan få tillträde till en domare. Denna formulering ger nämligen den enskilde möjlighet att inför domstolen (förstainstansrätten) påtala en akt som innehåller ett hypotetiskt förbud och inte omfattar en genomförandeåtgärd eftersom den enskilde kan kräva att den avskaffas om han lyckas bevisa att han är direkt berörd av rättsakten i fråga.

¹ Se WD 3 från Jürgen Meyer.

22. Flertalet av de medlemmar som ville ändra artikel 230 fjärde stycket föredrar det alternativ där man nämner "akter med allmän giltighet". Några medlemmar tyckte dock att det var lämpligare att välja benämningen "föreskrivande akt" som gör det möjligt att fastställa en skillnad mellan rättsakter och föreskrivande akter genom att – som domstolens ordförande för övrigt föreslog – välja en restriktiv metod när det gäller den enskildes talan mot rättsakter (för vilka villkoret "direkt och personligen berör honom" fortfarande gäller) och att föreskriva om en öppnare metod beträffande talan mot föreskrivande akter.
23. Som en uppföljning av ett förslag i denna riktning verkade cirkelns medlemmar å andra sidan öppna för en rent redaktionell ändring som inte ändrar räckvidden av artikel 230 fjärde stycket och som innebär strykning av orden "även om det utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person". Man begärde dessutom att ordet "beslut" ersätts med "akt". Dessa ändringar avspeglar domstolens rättspraxis¹.
24. Beträffande tillämpningen av bestämmelserna i artikel 230 i EG-fördraget på unionens byråer och organ konstaterade medlemmarna i cirkeln att de akter genom vilka byråerna upprättas i allmänhet innehåller bestämmelser om rättsmedel inför domstolen mot de rättsliga instrument som dessa byråer antar². Analysen av dessa akter – som huvudsakligen gäller byråer och organ som omfattas av EG-fördraget – ger möjlighet att konstatera att det finns flera fall enligt följande:
- I en bestämmelse föreskrivs det att domstolen skall vara behörig att pröva en talan som väcks mot byrån enligt de villkor som anges i artikel 230³.

¹ Se i detta sammanhang artikel 60/81, IBM/kommissionen (REG 1981, 2639, punkt 9): "För att kunna avgöra om de angripna åtgärderna utgör rättsakter i den mening som avses i artikel 173 skall man fästa avseende vid deras innehåll. Enligt domstolens fasta rättspraxis utgörs rättsakter eller beslut som kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring i den mening som avses i artikel 173 av åtgärder som medför bindande rättsverkningar som kan påverka sökandens intressen genom att på ett tydligt sätt förändra dennes rättsliga läge. Däremot saknar den form i vilken de vidtas i princip betydelse vad gäller möjligheten att angripa dem genom en talan om ogiltigförklaring."

² Se sekretariatets arbetsdokument om rätt till talan mot rättsakter som antagits av unionens byråer (WD 9).

³ Det gäller rådets förordning nr 1035/97 av den 2 juni 1997 om inrättande av ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (artikel 15) (EGT 151, 10.6.1997, s. 1).

- I en bestämmelse föreskrivs det att varje akt från byrån uttryckligt eller underförstått, får hänskjutas till kommissionen för att få aktens lagenlighet granskad, men kommissionens beslut kan dock sedan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring inför domstolen¹.
- I akten nämns ingenting om kontroll av lagenligheten i byråns akter.²

25. Med tanke på denna något olikartade praxis när det gäller kontrollen av lagenligheten i byråernas akter inom ramen för EG-fördraget rekommenderade kommissionen³ Europaparlamentet och rådet att göra systemet enhetligt genom att göra artikel 230 i EG-fördraget tillämplig på alla byråers bestridda akter. Ett starkt argument för denna metod är bland annat att den princip om effektiv rättslig garanti, som fastställs i fast rättspraxis (och nu behandlats i artikel 47 i stadgan) kräver att ingen bestridd akt från en institution, ett organ eller en byrå skall kunna undslippa rättslig kontroll av dess lagenlighet. Det är dessutom omöjligt att när en byrå upprättas kategoriskt utesluta att denna antar sådana akter även om det i den förordning genom vilken den upprättas inte föreskrivs en behörighet att anta beslut i formell mening.
26. Med hänvisning till det föregående rekommenderar flertalet cirkelmedlemmar att artikel 230 i EG-fördraget ändras så att den förutom de rättsakter som institutionerna antar även omfattar dem som unionens *organ och byråer* antar. Det är klart att en talan mot ett organ eller en byrå endast skall tas upp om de har antagit ett "rättsligt instrument" enligt domstolens rättspraxis; i den akt genom vilken byrån upprättas kan det dessutom fastställas särskilda bestämmelser för kontrollen av byrån eller organet i fråga⁴. Det noterades att cirkelns ståndpunkt bara gäller de organ och byråer som omfattas av EG-fördraget och att de som är verksamma inom ramen för GUSP, polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet bör behandlas genom så kallade

¹ Se rådets förordning (EG) nr 2062/94 av den 18 juli 1994 om upprättande av en europeisk arbetsmiljöbyrå (artikel 22).

² Se Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1406/2002 av den 27 januari 2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå.

³ Se KOM 2002 (718) slutlig av den 11 december 2002 om Rambestämmelser för EU:s tillsynsmyndigheter, s. 14–15.

⁴ I synnerhet när det gäller domstolens möjlighet att ändra en bestridd akt (fallet med Byrån för varumärken) eller när det gäller personer med aktiv rätt att väcka talan (t.ex. Byrån för varumärken eller Gemenskapens växtsortsmyndighet) eller nödvändigheten att väcka en talan i förväg inför kommissionen om man vill behålla detta särskilda system.

politiska bestämmelser, eftersom de kan ha en viss särprägel som skulle kunna regleras i akter om upprättandet av dessa organ och byråer. En cirkelmedlem förklarade att han inte kan ansluta sig till cirkelns allmänna rekommendation på denna punkt och hävdade att rekommendationen får betydande konsekvenser och borde diskuteras senare med hänsyn till varje byrås särprägel.

27. En del medlemmar begärde att artikel 230 i EG-fördraget skall ändras på så sätt att man inför rätt att väcka talan om subsidiaritet för de nationella parlamenten, regionkommittén och/eller regionerna. Cirkelmedlemmarna enades dock om att dessa frågor redan har behandlats av konventet, och att det ankommer på presidiet och inte på cirkeln att i förekommande fall dra slutsatser av konventets eventuella ståndpunkter när det gäller formuleringen av de ändringar som skall göras i artikel 230 i EG-fördraget.

Om punkt e inom ramen för överläggningarna

28. Beträffande påföljdssystemet vid underlåtelse att följa domstolens dom konstaterade medlemmarna att det nuvarande systemet inte är tillräckligt effektivt, eftersom de stater som döms av domstolen kan vänta flera år innan de föreläggs ekonomiska sanktioner. Cirkelmedlemmarna anser därför att man måste hitta metoder för att öka effektiviteten och enkelheten i påföljdssystemet vid underlåtelse att följa domstolens dom. Följande förslag framfördes för detta ändamål:

- a) Att förstärka det påföljdssystem som föreskrivs i artikel 228 i EG-fördraget genom avskaffande av de två faser som föregår ett anhängiggörande vid domstolen för tillämpningen av påföljder, dvs. fasen där staten i fråga anmodas och fasen med kommissionens motiverade yttrande, eller åtminstone en av dessa faser¹. En stor majoritet tillstyrkte detta förslag.
- b) Att ge kommissionen möjlighet att *samtidigt* (i samma förfarande) väcka talan vid domstolen om underlåtenhet enligt artikel 226 i EG-fördraget och framföra en begäran

¹ Ett sådant direkt anhängiggörande av domstolen från kommissionens eller medlemsstaternas sida är ingen nyhet: det föreskrivs redan i fördraget i vissa fall, till exempel om en medlemsstat missbrukar de undantag som föreskrivs av försvarsskäl eller i nödfall (artikel 298).

om att förelägga en påföljd. Om domstolen, på begäran av kommissionen, förelägger påföljden i samma dom skulle en sådan påföljd tillämpas efter en viss tidsfrist, räknad från och med det att domen har avkunnats¹ om den svarande staten inte följer domen. Flertalet medlemmar tillstyrkte detta förslag. En sådan bestämmelse skulle ge möjlighet att förenkla och påskynda påföljdsförfarandet, särskilt i fall där ett nationellt införlivande inte har anmälts².

- c) Att tilldela kommissionen rätt att konstatera att en medlemsstat har underlåtit att fullgöra en av de förpliktelser som åvilar den enligt konstitutionen, efter att ha gett denna stat tillfälle att framföra sina synpunkter. Den senare skall ha rätt att väcka talan i domstolen med begäran om upphävande av kommissionens beslut. Modellen bygger på artikel 88 i EKSG-fördraget.

¹ Enligt en del medlemmar borde påföljdsbeloppet (vitet) i detta fall beräknas så att vitet får retroaktiv verkan räknat från tidpunkten för domen.

² Man skiljer i praktiken mellan fall med underlåtenhet att anmäla, dvs. medlemsstaten har inte vidtagit någon åtgärd för införlivande, och fall med ett oriktigt införlivande, dvs. medlemsstatens åtgärder för införlivande överensstämmer enligt kommissionen inte med direktivet (eller ramlagen). Den föreslagna bestämmelsen skulle inte tillämpas i det andra fallet.

Ram för överläggningarna

1. Av plenardebatterna den 5–6 december 2002 och den 20–21 januari 2003 framgick att en del konventsledamöter ansåg att man på allvar bör diskutera följderna av vissa förslag som lagts fram i konventet på domstolens sätt att arbeta. Man har dessutom ansett det viktigt att domstolen och förstainstansrätten får tillfälle att framföra sina åsikter om de frågor som berör dem och som konventet arbetar med. Presidiet har därför ansett att man bör inrätta en diskussionscirkel om domstolens sätt att fungera.
2. Denna grupp bör särskilt ägna sig åt de frågor där konventet ännu inte har intagit någon ståndpunkt, och den skulle bl.a. kunna diskutera följande mer ingående:
 - a) Bör förfarandet för utnämning av domare och generaladvokater i domstolen (artikel 223 i EG-fördraget) ändras? Vad skall hända med utnämningen av förstainstansrättens ledamöter (artikel 224 i EG-fördraget)?
 - b) Måste man för att underlätta tillämpningen av artiklarna 225a, 229a och 245 i EG-fördraget ersätta den regel om enhällighet som för närvarande gäller med regeln om kvalificerad majoritet?
 - c) Bör man se över benämningarna på domstolen och förstainstansrätten eller behålla de nuvarande benämningarna?
 - d) Bör man ändra lydelsen i artikel 230 fjärde stycket i EG-fördraget särskilt avseende enskilda personers rätt att väcka direkt talan mot institutionernas rättsakter med allmän räckvidd? Vad skall hända med rättsakter från byråer eller organ som inrättats av unionen?
 - e) Bör påföljdssystemet om en domstolsdom inte följs göras mer effektivt? Hur? Genom att domstolen får möjlighet att i sina domar ålägga böter om en medlemsstat inte följer domen inom en bestämd tidsfrist? På annat sätt?
3. Diskussionscirkeln skulle vara öppen för andra frågor som dess medlemmar eller domstolens och förstainstansrättens ledamöter anser eventuellt behöver diskuteras med ingående. Diskussionscirkeln skall samlas tre eller fyra gånger under februari månad och lägga fram sin rapport i början av mars 2003.